

Buksa Éva-Mária

A remények zátonyán
avagy
A lángelme kálváriája

(Bodor Péter élettörténete 7 képben)

(Részlet)

Szereplők:

Bodor Péter — székely ezermester

Peielle Ventzel — városbíró

Görög József — városgazda

Borosnyai Lukáts László — városi tanácsos, Bodor Péter rokona

Szász János — kibédi lelkész (1837–1869 között)

Böszörményi József

Szathmári Sütő János — „gyermeki jótevője”

Leopold Terézia — Szathmári Sütő János felesége

Gyurka — a házaspár 11 éves fia

Kata — Bodor Péter szolgálója

Varga Béni

Dósa Boris

Julis

Elvira

Kristóf

Történik Marosvásárhelyen 1819 és 1849 augusztusa között.

5. kép

1836 márciusa

(A szín azonos az előző képben leírttal. Az asztalon nagy boros kupa és egy papíron Borosnyai Lukáts János verse).

Bodor Péter (nagyon kopott, hanyag öltözetben, szakállasan, ül a széken, ajkaihoz emeli a boros kupát, iszika, majd megtörli a száját) No, lássuk csak ezt a rím-faragványt! (Feláll) Itt az ablaknál nagyobb a fény! (Olvasni kezd)

Borosnyai Lukáts János: *Régi és új Vásárhely leírása*. A Bodor-kútnál:
 Napszámosok, reggel, mihelyt kezd virradni
 Ide gyűlnek, s fognak reggelre mosdódni.
 Mosdások közben áldják Isteneket,
 Hogy engedte látni ismét reggeleket.
 Estve, reggel ide jőnek a tselédek,
 Találhatták egymást szűzek és legények
 S míg csebrek megtelik, elé számlálhatják
 Ki hogy él urával vagy gazdasszonyával,
 Melyik úrfi hogy van kisasszonykájával,
 Milyen vásárfiát kapott ajándékul
 Hogy titkával hív, és nem volt akadécul
 Kinek mi fején van szapulójában

— — —
 Mondhatják egymásnak, mivel álmodoznak,
 Estvétől reggelig miről gondolkoznak.
 Másnap is eljőnek ide vizet vinni,
 Könnyen ugyanazok, úgy lehet ezt hinni.

Hát ez nem is rossz! A szegények, a szolgák társasági élete az én kutam körül zajlik! (*Legyint*) Üsse kő! Engem most már ez se... semmi se érdekel! (*Iszjik a kupa-ból*) Már hogy is érdekelne, amikor most újra el akarnak zárni!

Minden javamból kiforgattak! Aljas ármánykodással az adósok börtönébe csukatnak, elzárnak a szabad élettől! (*Szünet*) Tíz esztendőre! (*Szünet*) Tíz év nagyon hosszú idő! Szamosújvár — szenvedéseim kálváriája. Másodszor is ott leszen lakhatásom helye ...talán inkább halálomé! De én nem értem: hogyan lehetséges?! Most másodszor miért ítélnék el? Miért?! (*Hangosan kiáltja*) Miért?!...

Érkezik Borosnyai

Bodor Péter Drága bátyám, (*átöleli*) újból zavarom látogatásommal.

Borosnyai Hát, nem panaszkodhatom, hogy túl sűrűn zavarsz. Emlékezetem szerint van kilenc esztendeje, hogy nem jártál nálam.

Bodor Péter Való igaz! Kilenc esztendőnek előtte, szabadulásomkor jártam itt utoljára, s most búcsúzni jöttem. S meglehet... örökre!

Borosnyai Miért örökre?! Hiszen úgy hallám tíz évről van szó... (*Leteszi a fogasra a kabátját, kalapját*) Te nagyon erős és szívós vagy, Péter!

Bodor Péter Én azt nem bírom ki! Az én egészségem nagyon meggyengült, az első szerencsétlenségem idején a rettenetes fogház setétsége, egészségtelen, nedves volta miatt az ebből adódó testi gyengeségemből nagyon nehezen, Mikó gróf és Beth Lajos uram segítségével tudtam kikúrálni magam.

Borosnyai No, látod: sikerült kigyógyulni!

Bodor Péter De most a szégyen fájó sebként perzseli lelkemet és egész testem a gyalázat sebeitől ég.

Borosnyai Te egy jobb sorsra érdemes ember vagy! Éppen azért kell ... (*mutatóujját rázza*) muszáj észrevedd az alagút végén a fényt!

Bodor Péter Miféle fényt, bátyám?! (*A boros kannához nyúl, de észreveszi, hogy üres. Leteszi*)

Borosnyai A szabadulás fényét! Ki fogod bírni! Vissza fogsz jönni! (*Szünet*) De mondok néked egy jó tanácsot...

Bodor Péter (*érdeklődően*) Hallgatom.

Borosnyai Ne nézz oly gyakran a kupa aljára! Mert még pesszimistábbá válsz.

Bodor Péter Marci adta a bort, hogy ne unjam el magam, amíg méltóságodra váraokozom. Ez úgy vélem búúzó lázalmas napjaimban az álmok temetője felé közeledve, amikor rá kell döbbenem, hogy boldogság kereső utamon, a remények zátonyára értem... Igen!... a remények zátonyára!...

Borosnyai Miről beszélsz, Péter!? (*Mutatóujját felemelve*) Jól jegyezd meg: reménység nélkül, valóban, nincsen holnap, és holnap nélkül elvész a reménység! (*Szünet*) No, én leülök, mert a korom ezt diktálja. (*Leül. Kis idő múlva térdére csap*) Jut eszembe: a múlt esztendőben jó híredet hozták a székely székekből.

Bodor Péter Elég jól megvoltam, mert igényeim korom haladtával, fordított arányba, egyre zsugorodnak.

Borosnyai Mondd, Péter, miket csináltál?

Bodor Péter Miket csináltam?! Hm! (*Kissé elgondolkodik*) Hát..., csináltam öntöző szerkezetet, vízszivattyúkat, csempekályhákat, szélhárítókát, szárnyas oltárokat, festettem templomok falára bibliai jeleneteket.

Borosnyai És miért jöttél ide vissza?

Bodor Péter Mert Farsang havának 27. napjára törvény elé idéztek, ahol kihirdették az ítéletet: tíz évre akarnak lecsukni. (*Fejét rázza*) De én apelláltam a Táblabírószágra. Méltóságos bátyám megítélése szerint helyesen tettem?

Borosnyai Az imént a reménységről szoltam. Ergo ez a nagyon szomorú história más fordulatot vehet! (*Szünet. Hirtelen feláll*) Most beszéljünk másról! Olvastad (*jelemeli a papírt*) ezt a verset?

Bodor Péter Olvastam.

Borosnyai Hogyan tetszett?

Bodor Péter A szépliteratúrában nem vagyok jártas.

Borosnyai Jól! Jó! De azt láthatod, inkább olvashatod, kedves öcsém, hogy az én édes bátyám, Borosnyai Lukács János, a kollégyom professzora ebben a versben az utókor számára is megörökítette a te kutadat.

Bodor Péter (*szomorúan bólogat*) De ez a kút nem az enyém, mindenki sajátja!

Borosnyai Ezzel nevedet örökre beírtad városunk történetébe! (*Szünet*) Miért bólogatsz oly szomorúan?

Bodor Péter Nem gondolja, hogy igen nagy árat fizettem ezért?... Meglehet, az élettemmel fogok megfizetni...

Borosnyai Krisztus is ártatlan volt, és az életével fizetett.

Bodor Péter (elbiggyeszi ajkát, bólogat) Jól vigasztal, bátyám! *(Csend)* Azért kell meghalnom, mert itt Marosvásárhelyt a tekintetes nemes Tanács, amíg én szabadságomon kívül valék helyezve, jószágaimat haszonbérbe adta, félhaszon fizetés mellett Zöld Ádám úrnak.

Borosnyai Az én tanácsos társam. Magam is tapasztalám, igen makacs ember...

Bodor Péter Az! És alávaló! A börtönből való szabadulásom után, amikor kértem vissza jószágaimat, sem jószágomba nem bocsátott, sem jövedelemről tudni nem akart, mondván, hogy még én volnék adósa. De a régi arendátorom, Petelei Márton szerint is én tartozom neki, mert ő szenvedésem ideje alatt bővítéseket végzett és deterioratiokat javítottatott.

Borosnyai Te törvényes pert is folytattál, ugye?!

Bodor Péter Folytattam, de a szolgabíró a végzést mai napig nem küldte ki, de perbeli költségeim lajstromát igen. *(Szűnet)* Aztán még van egy becstelen csalo, tolvaj, aki ráadásul nem is magyar! Ez a francia származású Hauchard József, az Elba szigeti vendéglős, mialatt én a nemes közönség munkáit minden elmebéli fáradság mellett végeztem, engem kosztolt a Város parancslatából közhasznú munkám alatt, de most, amikor minden javaimtól megfosztottak, koldussá lettem, az adósok börtönébe juttat.

Borosnyai Ez valóban méltatlan dolog. *(Lassú léptekkel járkalni kezd)*

Bodor Péter Bátyám szerint: „méltatlan”?! Szerintem égbekiáltó igaztalanság! És ezt az osztrák hatalom, pontosabban a fenséges Királyi Főköormánysszék öntetszése szerint elősegíti, hogy életem mécsesét mielőbb kioltás, mert itt ezeknek az idegeneknek minden magyar és székely született ellensége! Ezért inkább kedvez a franciának!

Borosnyai Ez már túlzás, Péter fiam!

Bodor Péter Nem túlzás! Agyontaposták reményeimet! Most elrabolják tőlem az életető szabad levegőt, és halálra kárhozzatnak! Ez az igazság!

Borosnyai *(hirtelen megfordul)* De azt mondád: apellátát adtál be! És akkor az ítéletet megváltoztathatják!

Bodor Péter Lassúak és szomorúak lesznek a várakozás napjai!... Akkor én most megyek, mert vár a munkám.

Borosnyai Miféle munkád?

Bodor Péter A vártemplom haranglépcsőjét még bé kell fejezzem.

Borosnyai Mikor lesz a tárgyalás a Táblánál?

Bodor Péter Szent György havának harmadik napján... Meglehet a halálba küldenek... Tíz év hosszú idő a boldog embernek is, de a szenvedőnek kibíratatlan.

Borosnyai Azt az idő dönti el...

Bodor Péter Az Istené a döntés! Ő eldönti, hogy Hauchard Izsák fiát, vagy Bodor Pétert ajándékozza meg élettel... *(Borosnyaihoz lép, átöleli)* Hát, Isten megáldja, kedves bátyám! Ügyeljen az egészségére!

Borosnyai Néked kívánom, hogy szegődjön hozzád a szerencse!
Bodor Péter Eddigelé messzire elkerült!... Fortuna soha nem kedvelt engem...
Borosnyai De hátha mostan!
Bodor Péter Adja Isten, hogy úgy legyen! ...Na, Isten áldja! (*Indul*)
Borosnyai Isten segítjen meg, Péter!

(*Függöny*)

6. kép

1846 márciusa

Szathmári Sütő János nappali szobájában felesége, Teréz asszony gobelint varr.

Teréz asszony (*varrogat, közben halkán dúdolja a Madárka, madárka kezdetű dal 1. versszakát. A másodikat szöveggel együtt éneklő*)

Ha kérdi, ki küldte,
 Mondd azt, hogy az küldte,
 Kinek bánatában, szíve fájdalmában
 Meghasad a szíve.

Kis idő múlva érkezik a férje.

Sütő János Adjon Isten jó napot! (*Leveszi a kabátját*) No, varrogatsz-varrogatsz?

Teréz asszony (*leteszi a varrást*) Ha már az ebéd készen van, most van egy kevés időm...

Sütő János Bodor uram elment, ugye?

Teréz asszony El... früstök után mindjárt, aztán meg Gyurka is az oskolába. Ha látnád, hogy milyen igaz örömmel készülődik az órákra nap mint nap.

Sütő János Szerintem jó hatással van reá Bodor uram is, mer' látom, hogy a legényke délutánonként olyan szívesen beszélget véle. (*Leül*) Adnál egy csupor vizet?!

Teréz asszony Ő pedig azt mondá a minap, hogy gyermekkorra óta arról álmodozott, hogy valamikor néki is lesz egy fia, akit majdan mindenre megtanít, amit ő tud. (*A vizet csuprot leteszi az asztalra*)

Sütő János Szegény jó ember! Azt az álmát se válthatta valóra... De (*megissza a vizet, feláll*) jer', mutassak neked valamit! (*Átmegy a másik szobába*). Maradj csak ott, átviszem oda, mer' ott nagyobb a világosság. (*Kezében három ív elsárgult papírt hoz, óvatosan elhelyezi az asztalon*).

Teréz asszony Hát ez mi az, János?!

Sütő János Ez Bodor Péternek a börtönben írt kérelme...

Teréz asszony (*meglepődve*) És ez hogy jutott hozzád?!

Sütő János Az este borozgatás közbe' elővette, felolvasott belőle, majd azt mondta, őrizzem meg, mer' ez az eredeti béadvány, amit szépen lemásolva elküldött Kolozsvárra a Kormányshéhoz.

Teréz asszony (kézbe veszi, nézegeti) Be hosszú!

Sütő János Az! Hat oldalnyi... Most neked ebből akarnék felolvasni. Nosza, üljünk le hát! (Nézi a szöveget, átfordítja az íveket, keresi a felolvasandó szövegrészt). Először hallgasd ezt: „Az Erdélyi Nagy Fejedelemségbeli és hozzá kapcsolt Részek Királyi Felséges Fő Kormányzékhez mély alázatos könyörgése szerencsétlen fogoly Bodor Péter Művésznek”.

Teréz asszony A városnak a hamis bankókból következő kárt megfizette, akkor miér rekvirálták el minden vagyontát!

Sütő János Ezt hallgasd meg! (olvassa) „...tömlöcöm borzasztó falai, úgy öregségem gyengeségei már alkalmatlanná tettek engemet, az elkövetett igaztalanság és a vád általi nyomattatás ólom teherrel nyomja roskadó vállaimat, porba hullva könyörgök, tehát”

Teréz asszony (együttérzően) Jaj, be keserves sorsú ez a nagytehetségű ember! A szívem megszakad, ezt a könyörgést hallva...

Sütő János Folytathatom, Teréz?

Teréz asszony (bólint)

Sütő János „... porba hullva könyörgök tehát hazám felséges, emberszerető, és védő Fő kormányzékének, méltóztasson méltóságát annyira dicső irgalmaságánál fogva rajtam az által segíteni, miszerint a fenn említettek kinyomozására és törvényes követelésére fiscalis asszistenciát rendelni, s engem sorsom s embertársaim üldözésektől mentté tenni méltóztasson”.

(Felemelve tekintetét szől) Láthatod: annyi év elteltével is megvetésbe és közönybe ütközik lépten-nyomon..., munkát sem talál már a megélhetéshez.

Teréz asszony Az alkohollal orvosolja fájdalmát, bánatát... Erősen sajnálom.

Sütő János Most jól figyelj, mert itt (A papírra mutat) rólunk rendelkezik: „És lévén továbbá Marosvásárhelyt — létem alatt a Városon járhatástól zárva, azt sem tehettem, szokott törvényes úton — ami szívem legforróbb óhajtása vala — hogy t.i. fogadott kedves gyermekeimet Szathmári Sütő Jánost és nejét Leopold Theréziát hiteles személy előtt bizottymainak vallhattam volna: — kénytelen vagyok, tehát, említett gyermeki jótevőimet, kik...”

Teréz asszony (síró hangon) Azt írja, gyermeki jótevőimet?!

Sütő János Azt! Nézd, itt írja.

Teréz asszony Az igaz, hogy én úgy tekintek reá, mint néhai apámra...

Sütő János Ennek örvendek (bólogat), mer’ én is hasonlóképpen érezek irányába. (Szünet) Folytatnám.

Teréz asszony Jól van! Olvasd!

Sütő János „... tehát, említett gyermeki jótevőimet, kik engemet ínségemben el nem hagytak, sőt ruháztak, tápláltak — ezér’ a Felséges Királyi Fő kormányzék előtt törvényes plenipotentiariusaimmá vallani... Ezen emberek mentettek meg engem az éhenhalástól” (Megáll, törülgeti könnyeit) Más rászorult emberfiával is megtettem volna..., hát még egy ilyen nyomorgó lángelmével?! (A papírra mutat) Itt még néhány sor vagyon, de a szemem elhomályosodott... Olvasd te!

Teréz asszony (*olvasni kezd*) Ezeket terjesztvén a Felséges Királyi Főkörmányszék atyai kegyelmessége eleibe, alázatosan a fennebbi pontokban orvoslásért esedezvé, legmélyebb alázatos devotioval hódolok s vagyok a Felséges Királyi Főkörmányszéknek alázatos szenvedő szolgája Bodor Péter szerencsétlen művész. Szamosújvárt, Januárus 4-én, 1837.

(*Csend. Nagyot sóhaj*) És mindez éppen kilenc esztendőnek előtte vala... Egy ilyen nemes lelkű ember másodsorra is kilenc évet sínylődött nehéz tömlöcben a kapzsi, galád emberek miatt!

Sütő János Fizikailag tönkrement: szinte felismerhetetlen! De a lelke a régi! No, és az esze!

Kopogás az ajtón.

Sütő János Éppen ő jó!

Bodor Péter (*ősz szakállal, ősz hajjal. Vidáman*) Adjon az Isten jó napot!

(*Sütő és felesége felállnak az asztaltól*)

Sütő János Isten hallgassa meg!

Bodor Péter Meg is hallgatta sok fohászomat!

Sütő János Történt valami?!

Bodor Péter (*lelkesen*) Történt...! Találkoztam a kibédi református lelképásztorral.

Sütő János (*kétség értetlenül*) Az jó!

Bodor Péter (*felindultságában járkal fel s alá*) Azt monda, hogy egy fertály óra múltán ide jó... (*Fejébe z kap*) Nem is kérdeztem, nincsen ellenetekre?!

Teréz asszony (*kedvesen*) Már hogy is lenne!

Sütő János De uram-bátyám, megkérdezhetem: milyen dologban?!

Bodor Péter (*örömtől sugárzóan*) Munkát kínál! Orgonát kell építeni Kibéd református népének.

Teréz asszony (*összecsapja tenyerét*) Ez az irgalmas Isten rendelése!

Bodor Péter Igen, úgy hiszem! (*Hirtelen megáll*) De csak éppen annyi pénzt kérek majdan, amennyiért egy kis, szerény házikót vehetek magamnak, hogy ne lábatlankodjak itt tinálatok...

Sütő János Nem lábatlankodik.

Teréz asszony Dehogyan van láb alatt! Mi, az urammal örvendünk, hogy vendégül láthatjuk.

Sütő János Rosszul mondtad, Teréz! Örvendünk, hogy családtagként köztünk él... és ... és Gyurkának ezáltal van nagyapja.

Bodor Péter (*lelkesen megrázza János kezét*) Köszönöm, János fiam, köszönöm nektek!

(*Kopogás az ajtón*)

Sütő János Tessék bójönni!

Lelkész Békesség Istentől e ház minden lakójának!

Sütő János, Teréz asszony, Bodor Péter Békesség Istentől!

Sütő János Isten hozta, tiszteletes úr, hajlékunkba!

Lelkészs Isten áldása legyen mindannyiukon!
Bodor Péter Egy kis áldásra igen nagy szükség lenne!... Szász János, kibédi tiszteletes úrnak hadd mutassam be „gyermeki jótevőimet”, Szathmári Sütő János urat és kedves, jóságos feleségét, Leopold Teréziát. *(Mindketten fejet hajtanak)*

Sütő János Foglaljanak helyet az urak!

Lelkészs Köszönöm. *(Leül. Bodor Péter is leül)*

Sütő János No, mű az asszonnyal nem szeretnők zavarni a megbeszélést.

Bodor Péter Nem zavarnak.

Sütő János Kimegyünk hát, s béküldök egy kancsó küküllőmentit.

Bodor Péter Köszönjük, az jó lesz...

(A házaspár távozik)

Nos, *(nagyon szomorúan)* bévallom: mélyre zuhantam a közöny és megvetés szakadékába... de mai találkozásunkkor, miután a tiszteletes úr közölte a kibédi egyházközség szándékát, valami... valami megmozdult lelkemben: úgy érzem számomra az irgalom pillanata volt... Én bűnös ember — talán — megigazulhatok a hosszú, súlyos testi-lelki szenvedéseim árán?!

Lelkészs Az igaz bűnbánat jutalma az isteni kegyelem *(Csend)*.

Bodor Péter Most úgy hiszem: feldereng egy méltó élet reménye... Hadd kérdezzem meg, hogy a tiszteletes úrnak mik az elképzelései, melyek az elvárásai?

Lelkészs Tisztelt ... *(zavartan)* nagyrabecsült Bodor uram, én, szerény személyem, sem pedig az eklézsia nem támasztunk az orgonaépítés iránt semmiféle kritériumot. Mi a presbiterekkel úgy határozánk, hogy mindent a nagyrabecsült művész úrra bízunk... Minek utána hallomásból értesültünk, hogy hosszú szenvedésekkel teli esztendőik után újra Marosvásárhelyt van szállása, ide siettem felkeresésére szándékunkat közlendő.

Bodor Péter (tréfásan) Ez már megtörtént.

Lelkészs Reménykedve várom válaszát: elfogadja a felkérést?!

Teréz asszony (két kupát és egy kancsó bort helyez az asztalra) Önthetek az uraknak?!

Bodor Péter Megköszönnénk...

Teréz asszony (bort önt a poharakba) Egészségükre! *(Távozik)*

Bodor Péter (felemeli kupáját) Nos, igyunk a tiszteletes úr és a kibédi keresztyén testvérek egészségére!

Lelkészs És Bodor Péter uram egészségére! Isten áldja meg jó egészséggel, erővel még hosszú évekig!

Bodor Péter Úgy legyen! *(Isznak)*

Lelkészs Vivát Bodor Péter! *(Isznak)* Merész álmunk megvalósulását méltóságod kezébe helyezzük.

Bodor Péter (kísé elgondolkozva) Tudja, tiszteletes úr, éppen két hete a vámosgálfalvi eklézsia is erre kapacitált.

Lelkészs (türelmetlenül) És uraságod mit válaszolt?!

Bodor Péter (kísé mosolyogva) Mit válaszoltam?! Azt válaszoltam...

Lelkészs Nos, mit?!

Bodor Péter Azt válaszoltam, hogy még nem adhatok választ... gondolkodási időt kértem.

Lelkészs No, ez jó! De ugyebár tőlünk nem kér gondolkodási időt?!

Bodor Péter *(szünet)* Nem kérek!

Lelkészs *(izgatottan feláll)* Akkor... akkor mi a válasz?! Elfogadja a felkérést?

Bodor Péter *(hamiskásan)* Nem!... Semmiképpen nem! *(Szünet)* Nem utasíthatom el az én földieimnek ezt a megtisztelő felkérését.

Lelkészs *(lelkendezve odarohan, rázza a Bodor Péter kezét)* Köszönöm! Köszönjük az egész falu nevében!... Ez csudálatos dolog! Köszönjük a Művész úrnak és a mi Istenünknek, hogy megsegélt bennünket sokéves vágyunk beteljesedésében.

Bodor Péter Nyugodjon meg, tiszteletes úr! No, üljön le!

Lelkészs Leülök, de javasolnám, hogy igyunk erre az alkura, ennek a munkának a sikerére!

Bodor Péter *(felemeli a kupát)* A sikerre!

Lelkészs Ez Istennek tetsző szándék sikerére! *(Isznak)* Bátorkodom megkérdezni, hogy a Művész úr miért választotta a mi falunkat?

Bodor Péter Erre nincsen racionális magyarázat, és nem is szükséges!... Itt mély, nagyon mély érzelmi gyökerek készítése volt a döntő. Amint tudja, én is a Kis-Küküllő partján, Erdőszentgyörgyön születtem. Ott ringott az én bölcsőm, ott öntötte reám a keresztvizet áldott emlékezetű nagyapám, Zilahi Sebes Péter, a helybéli református pap, akitől beszélni tanultam, és aki egy szép egyházi énekre is megtanított. Börtönéveimben gyakran dúdoltam: Nagy vagy te, Isten... (280. zs.) *(kintről felhangzik az ének dallama orgonán)* és olyankor úgy éreztem, hogy az Isten felém fordítja orcáját és felém nyújtja irgalmas kezét.

Lelkészs Biztosan úgy is volt! Amint a zsoltár szól:

„Mikor hevertem bűnben megkötözve,
Felém nyújtád irgalmas kezéd...”

(Csend)

Nékünk kétszeres öröm, hogy uraságod elfogadja a mi falunk orgonájának építését: először is Erdély legnagyobb — túlzás nélkül mondhatom — legismertebb lángelméjének munkáját csudálhatjuk majdan, és másodsor: a Kis-Küküllő mellől elszármazott művész, aki szülőföldjére visszatérve Phoebusként örök időkre beragyogja a Székelyföld égboltját.

Bodor Péter: Nem! Nem Phoebus, talán inkább Ikárosz vagyok: álmaim, vágyaim túl magasba röpítettek, és Ikároszként porba zuhantam.

(A háttérzene elhallgat. Szünet)

Bodor Péter Most beszéljünk a részletekről! *(Szünet)* Pompás orgonát szándékozom építeni, 16 regiszterrel és fasípokkal, melyen a változatok száma 10 legyen, s ezek beállítása úgy kézzel, mint lábbal dirigálható... *(Elgondolkodik)* Ez így megfelel?!

Lelkészs Ez több, mint tökéletes!

Bodor Péter Nem lesz könnyű munka! És sok időbe telik ennek megépítése. Tudja, Krakóban egy remek zenélő órát építettem mozgó bábukkal. Azon tíz hónapot dolgoztam.

Lelkés Ehhez mennyi idő szükségeltetik?

Bodor Péter Erre a kérdésre nincsen válasz! Mert sok, igen sok tényezőtől függ. A faanyagot — pontos leírásom szerint — ide, Vásárhelyre kell szállítani, mert az orgonasípokat itt szándékozom elkészíteni. Csak az utolsó hónapokban fogok Kibéden dolgozni...

Lelkés A presbiteri tanácsnak az lenne a kérése, hogy a jövő esztendőben, 1847 húsvétján az orgona hangján megszólaló zsoltárral dicsérjük az Urat... nem tudom, lehetséges lenne?

Bodor Péter Mindent megteszek, hogy kérésüknek eleget tegyek... és a Kegyelem Istenének hálazsoltár zengjen egy bűnös ember építette orgonán. *(Szünet)* Kérdezni akarom... uraságod mióta szolgál Kibéden?

Lelkés Én 1837-ben kaptam lelkipásztori kinevezésemet Kibédre — tehát annak éppen kilenc esztendeje.

Bodor Péter Remélhetem, hogy a tiszteletes úr el tudja intézni a faluban lakhatásomat és kosztomat a munkálatok utolsó idejében?

Lelkés A legnagyobb örömmel...

Bodor Péter És akkor még nem beszéltünk a jutalomról?

Lelkés Az eklézsia megszavazta, hogy ha Bodor Péter uram elvállalja, bármilyen bért is kér, megfizetjük, hogy Isten akarata szerint hozzájáruljunk sorsának jobbra fordulásához.

Bodor Péter Sorsom nem könnyű, bűnömért nagy árat fizettem... de most már panasz nélkül viselem a keresztet.

Lelkés Isten nem csak a bűnt, de a lélek kincseit is ismeri.

Bodor Péter Mindenkor erőt, energiát onnan merítek. *(Szünet)*.

Kérem, tiszteletes úr, mondja meg kibédi hittestvéreimnek „Nem haszonkeresés indította az orgona megépítésére, hanem meg akarom mutatni, hogy a magyar ember is ember, és más nemzet is tanulhat tőle”.

Lelkés Hát, tökéletesen igaz! „Más nemzet is tanulhat tőle”!

Bodor Péter *(méltóságteljesen feláll)* Adjunk kezét erre az egyezségre! *(Kezét ráznak)*

Lelkés Legyen Isten dicsőségére!

(Függöny)

7. kép

1849. augusztus 2.

Az előző képben leírt színhely. Teréz az ablaknál állva kitekint az udvarra.

Teréz Micsoda szörnyű idő! A magyar szabadságért mennyi emberélet aludt ki! Mennyi hős, mennyi mártír drága vére folyt ki Erdély földjén! Ez a héregyházi csata mekkora tragédia! (*Szűnet*) Vajon Petőfi előkerül élve?! Vagy csak a holtteste?!... De a harc folytatásához lesz-e még elegendő honvéd?! (*Szűnet*) Ki tudja...

A konyhából berohan a tíz éves Gyurka.

Gyurka Édesanyám, holnapra is téjfeles csürkemártást főzzön, puliszkávall Ennél jobb étel nincsen! (*Átöleli anyja derekát*)

Teréz Ízlett neked, kicsi lelkem?

Gyurka Nagyon.

Teréz Mind megetted, amit kivettem?

Gyurka Mind. (*Az asztalhoz ül*) Hol a lovam?

Teréz (*odalép*) No, itt a papír. Tudod, a lovacskát kell lerajzolnod, ahogy Péter apó tanított.

Gyurka Tudom, tudom, de olyan nehéz! (*Veszi a ceruzát, a szájába teszi, a falovat az asztalra állítja. Hosszan nézi*) Mit mondott, hol kell kezdeni?

Teréz Én nem tudom. Neked magyarázta.

Gyurka De már mér' nem jó?! Azt mondta, hogy ebédidőre itt lesz.

Teréz Hiszen tudod, mennyi dolga van a gyutacsgyárban.

Gyurka Tudja, édesanyám, milyen érdekes volt ott, amikor elvitt engem oda! Annyi ember sürgött-forgott, hogy csak úgy ...

Teréz Jól van, kisfiam! De most igyekezz azzal a rajzzal, hogy tudd neki megmutatni, milyen ügyes rajzoló vagy.

Gyurka (*a feje búbját megvakarja*) Én rajzolok, és maga énekeljen! (*Rajzolni kezd*) Hogy én ügyes rajzoló vagyok, az nem biztos, de hogy édesanyám nagyon jó énekes, az biztos.

Teréz (*tréfásan*) Te kis okos Domokos, mit énekeljek?!

Gyurka Amit édesanyám akar.

Teréz (*dúdolja, majd énekelni kezd*)

Madárka, madárka, csacsogó madárka...

Gyurka (*megáll*) Ne ezt! Valami mást!

Teréz (*mosolyogva*) Eszembe jutott, melyiket szereted: Kossuth Lajos azt üzente, elfogyott a regimentje...

Gyurka De mér' Kossuth Lajos, amikor én saját szememmel láttam Bem apót?! Énekeljük úgy:

Bem tábornok (*anyja is bekapcsolódik*) azt üzente,

Elfogyott a regimentje.

Ha még egyszer azt üzeni,

mindnyájunknak el kell menni.

//:Éljen a magyar szabadság! Éljen a haza! //

Kopogás az ajtón.

Teréz (ajtót nyit) Isten hozta, uram-bátyám!

Gyurka (odaszalad, átöleli derekát, Bodor Péter simogatja a fejét) Be jó, hogy eljött Péter apó! Olyan rég nem volt nálunk!

Bodor Péter Tudod, Gyurika, a csatatéren a honvédeknek sok gyutacsra van szüksége, hogy meg tudják védeni a mi békénket.

Teréz Örömmel hallottuk, hogy a múlt héten a Város felkérte, hogy Bolyai Farkas mellett, mint orgonaművész vegyen részt a vártemplomban, abban a szakértő bizottságban, mely a császári hadak dúlása miatti károkat felmérte. Kapkodtam a fejem a csudálkozástól.

Bodor Péter Ez a megbízás balzsam volt megingott becsületedre és önbecsülésedre.

Gyurka Itt nálunk üresen áll a szobája, nagyapó! Mostanában hol lakik? Hol van a szobája?

Bodor Péter Hol?!... hát a gyutacsgyárban.

Gyurka Ott van az ágya?

Bodor Péter Ott van.

Teréz Bátorkodom megjegyezni, hogy túlságosan behajszolta magát a gyutacsgyárba: nem pihen, nem táplálja testét — megnehezítette saját életét.

Bodor Péter Nekem nehézséget nem az álmatlanság, vagy koplalás okoz, hanem a gyutacsok elszállítása a hadosztályokhoz.

Teréz (bólogat) Bizonyosan.

Gyurka Amikor nálunk lakott, azt mondta, hogy egy csendes, kicsi házat vesz magának, ahol eléldelgélhet.

Bodor Péter Nos, helyette egy hangos, nagy házat vettem, ahol napjába' ötven ember dolgozik. Kicsi házra már nem telt...

Gyurka Ez igen fura helyzet! No, (Meglóbogtatja a rajzot) de itt van a lovas rajzom!

Bodor Péter (az asztalhoz lép) Lássuk csak! (Tüzetesen szemügyre veszi) Hát ez kitűnő! Te Gyurika, egy igazi géniusz vagy!

Gyurka Én vagyok géniusz?! Há, édesapám azt mondta, Péter apó géniusz.

Bodor Péter Attól még te is az lehetsz.

Gyurka De az mit teszel?

Bodor Péter (megsimogatja arcát) Gyurica, helyesen úgy kell kérdezni: mit jelent?

Gyurka (vállait felhúzza) Na jó, akkor kérdezem: mit jelent géniusz?

Bodor Péter Géniusz azt jelenti, rendkívüli tehetség, még lángelmének is mondják a nagyon tehetséges embert.

Teréz Gyurka, hadd Péter apót! Bizonyára éhes már, készen van az ebéd. Megkérhetem, üljön asztalhoz?

Bodor Péter Örömmel.
Gyurka Ebéd után aztán pickafázunk?
Bodor Péter Azt hiszem, arra ma nem lesz időm, de 6-7 nap múlva fogunk pickafázni... *(Átmennek a másik szobába. Gyurika a falovat kezébe fogva játszik vele az asztalon, ugratja. Akadályokat tesz elé)*
Kis idő múlva érkezik Sütő János.
Gyurka Édesapám, édesapám! *(Odaszalad, apja átöleli, felemeli)* Itt van Péter apó!
Sütő János Rendben van. Örvendek, hogy eljött. Mondta, hogy holnapután szándékozik Kolozsvárra utazni, hogy Bem tábornoknak bemutassa újabb találmányát: a sokcsövű orgonaágyút.
Gyurka Ilyent még soha nem hallottam! Hogy mondta édesapám, orgonaágyú?! Igen furán hangzik! De nem említette, hogy elutazik.
Sütő János Az ebédlőben van?
Gyurka Ott.
Sütő János Akkor nem zavarom ebéd közben. Megvárom itt.
Gyurka *(elővesz egy kis kopjafát)* A kopjafát is megfaragtam, amire Péter apó tanított.
Belép Bodor Péter és Teréz asszony.
Sütő János Isten hozta, bátyám, mihozzánk! *(Kezet ráznak.)*
Bodor Péter Idvezellek, János fiam!
Sütő János Feleségemmel erősen örvendünk látogatásának, de kiváltképpen Gyurka. Minden nap kérdezte, hogy mikor jön hozzánk.
Bodor Péter Végre életemnek újra van értelme: használni, szolgálni a szabadság ügyét! Már nem öncélú vegetálás az életem!
Sütő János De úgy tudom, hogy a helyőrpáncsnokságtól kapott némi segílyt, mer' minden keserves verítékkal összegyűjtött pénzét a gyutacsgyárba fektette.
Bodor Péter Ide leülhetek?! *(Leül)* Tudod, édes fiam, a börtön sötétjében teljesen magamba fordultam... próbáltam önnön belső világomat megismerni, hogy jó döntéseket tudjak hozni és megtaláljam a mentális harmóniát. Rádöbentem, hogy addigelé ösztön emberként éltem. Megértettem, hogy ha a tudatosságot elveszítjük, öncélú emberekké válhatunk. Ezt a felismerést végre most alkalmam van gyakorlatba átvinni. Igaz emberhez, jó honfihoz méltóan élhetek... *(szomorúan bólogat)* legalább most életem alkonyán *(Csend.)*
Gyurka Péter apó, nézze, készen van a kopjafa!
Bodor Péter No, lám csak! *(Nézegeti)* Hát ez se rosszabb, mint a lovas rajz! Erősen ügyes munka! *(Simogatja a kisfiú fejét)* Tudod, mire kérnélek téged, Gyurica?
Gyurka Bármit megtennék nagyapóért.
Bodor Péter *(feláll, a távolba tekint)* Ha meghalok, jelnek ezt a kopjafát tűzd a sírhantomra!... *(csend)*, mert a jel mindig fontos!
Gyurka De ne haljon meg... *(odamegy, átöleli)* mer' akkor nekem nem lesz nagyapám, aki annyi mindenre tanítson...
Bodor Péter *(Még simogatja)* Jó, jó, kicsi fiam! *(Visszaül)* Már iffiu ember koromban arról álmodtam, hogy lesz majd egy hozzád hasonló fiam, akit sok mindenre megtanítok.

Gyurka És engem már megtanított lovat rajzolni, kopjafát faragni, de a gyutacsgyártásra még nem tanított meg.

Bodor Péter Te békében, szabadságban fogsz felnőni, nem kell értsél a gyutacsgyártáshoz. (*Csend*) Most hány esztendőös vagy, Gyurika?

Gyurka (*büszkén*) Már tizenkettedikbe' vagyok.

Teréz No, no, alig múltál tizenegy Szent György havában. (*Megsimogatja a fiú fejét*)

Bodor Péter És ha megnősz, mi leszel?

Gyurka Tudós, mint Péter apó!

Bodor Péter (*bólogat*) Milyen boldog gyermek vagy! Kitűnően tanulsz és szerető szüleid vannak.

Sütő János (*a tálról elvesz egy almát, enni kezd*)

Teréz (*elővesz egy kalácsot, felszeleteli, és egy tálra helyezi*)

Gyurka Péter apónak nem voltak szerető szülei?

Bodor Péter A szüeim nem törődtek velem... Én nem ismertem az anyai ölelést, simogatást, az apai jótanácsot, biztatást... (*Csend*) Egyedül Péter nagyapám törődött velem... parancsolt nekem, megdorgált, ha hibáztam, s állandó tanácsokkal látott el. (*Csend*) Most visszagondolva reá, hálás vagyok neki... De szeretetet azt nem, azt senkitől nem kaptam! (*Szűnet*) Gyermekkoromban, emlékezem, Péter nagyapám egyszer megsimogatta a fejemet, amikor tizenkét évesen egy igazi malmot csináltam, ami a Kalandos-patak vizére helyezve valóságosan őrlte a búzát.

Gyurka Juj, az érdekes lehetett!

Bodor Péter Az volt, érdekes! Nagyapám akkor azt mondta: Büszke vagyok reád, Péter! Csak így tovább! ... és megsimogatta a fejemet. Többet soha... Aztán tizennégy évesen Marosvásárhelyre jőve, kiléptem nagyapám oltalma alól, s azontúl teljesen magamra voltam utalva. (*Feláll*) No, ideje, hogy induljak.

Teréz (*a süteményes tálat felemeli*) Parancsoljon ebből a dióskalácsból!

Bodor Péter Köszönöm! Most nem kérek.

Gyurka Hova indul, apó? És mér' olyan szomorú?

Bodor Péter Mert béborult az ég... rossz hadi hírek jőnek, kisfiam! Ezért lelkemre gond és bánat nehezül... (*Jókedvet színlelvé*) Na, de tudom: közeleg az ébresztő virradat... a szebb és boldogabb kor, melynek mi próbáltuk lerakni az alapjait, de ti, a fiatalok fogjátok felépíteni azt a szabad Jövőt...

Gyurka De én a szabad Jövőt hogyan építsem?

Bodor Péter Sok-sok tanulással, vagyis jó eszeddel és tiszta lelkeddel... (*Szűnet*)

Gyurka Bévallom kegyelmednek, Péter apó, magam is nagy terveket forogtok fejembe.

Bodor Péter Nos, mi lenne az?

Gyurka Hát... az apó sok Krakkóról szóló históriája hallatán, felébredt bennem a vágyakozás, hogy eljussak én is oda!... Lássam a Visztula partján magasodó királyi várat, a Vávelt, ahol a szent életű magyar királylányok éltek, és a

trónszéket, amiben Nagy Lajos királyunk, majd leánya, Jadwiga ült... Mindez büszkeséggel tölti el a szívemet!

Bodor Péter (könnyeivel küszködve) Oh, gyermekem... *(Odalép, magához öleli)*

Teréz (könnyeit törülgeti) Milyen okos a lelkem!

Gyurka De én apóval szeretnék menni!

Bodor Péter Én már soha nem tudok oda eljutni... bár ez volt fájó magányban telt, boldogtalan életem legnagyobb óhajtása... *(Csend)* De te, kicsi fiam, megvalósíthatod álmodat. Most mennem kell, vár a munka! Kedves, kicsi Gyurica, adj apónak egy búcsúcsókot *(Gyurka két orcáját megcsókolja, Bodor Péter is kétszer megcsókolja)*, mert holnapután hosszú útra indulok!

Gyurka Igen! Tudom, mondta édesapám: Kolozsvárra Bem tábornokkal beszélni az újonnan gyártott ágyúk dolgában.

Bodor Péter Oda indulok, de nem biztos, hogy célba érek... a szívem már összevissza ketyeg... közel a hetvenhez az ember bármikor eltűnhet örökre.

Gyurka Nem tűnhet el *(hangsúlyval)* örökre, mer' sok-sok emléket hagyott itt örök időkre... és én visszavárom, hogy a Jövőt együtt építsük fel!

Bodor Péter Meglehet, az én erőmből már nem futja a visszavezető útra. *(Szűnne)* Talán ez az út nem a távoli Kolozsvárra, hanem a végtelenbe vezet...

Gyurka Nem a végtelenbe, apó, hanem inkább az örökkévalóságba!

Bodor Péter Hogy mondtad, Gyurika?

Gyurka Azt mondtam, hogy apó útja így is, úgy is az örökkévalóságba vezet...

(Függöny)

Péter Katalin: Székely pár (III.)